

Pla de Palol (Castell-Platja d'Aro, Baix Empordà)

J. BURCH I J. M. NOLLA

Aquest impressionant establiment romà de Platja d'Aro, publicat recentment després d'unes campanyes d'excavació intensives i de la monumentalització de les parts conservades, hauria ocupat, en l'època de màxim esplendor, més de 10000 metres quadrats, tot posseint, més enllà, una terrisseria pròpia on s'obraven els contenidors de vi que facilitaven l'exportació d'aquest líquid preuat, ceràmica comuna pel consum local i material de construcció de tota mena. Amb un possible origen baixrepublicà, la vil·la s'hauria estructurat i definit novament a època d'August, tot expandint-se al llarg de l'alt imperi. El segle IV hauria estat una època expansiva, amb reformes significatives per entrar, ben aviat, en una forta crisi que la va portar a un abandonament continuat fins que els habitants es van traslladar a un altre lloc més apte, esdevenint un camp de ruïnes (Nolla, ed., 2000).

Com sol ser freqüent, són, tanmateix, ben escasses les dades que posseïm sobre el món funerari associat a aquesta vil·la. Hi ha, com intentarem resumir, dades indirectes, més difícils de valorar però que cal tenir en consideració, i la descoberta de dues tombes tardanes durant els treballs d'excavació. Donem-hi un cop d'ull.

Els cementiris de Pla de Palol, entre la fundació i l'antiguitat tardana no han estat identificats. Cal tenir ben present que les obres d'urbanització que han afectat i destruït bona part del jaciment hauran, de ben segur, afectat aquelles petites *areae* funeràries que per la seva senzillesa i simplicitat no eren fàcilment identificables. Tot fa pensar que en relació a aquest problema no sembla gaire probable noves informacions determinants. Algunes troballa esparses i poca cosa més.

La primera dada referida a aquestes qüestions la va aplegar González Hurtebise que recordava haver rebut notícies del descobriment de tombes de *tegulae*, en sectors pròxims al mas de ca n' Artigues. Els treballs i l'interès que es va prendre per confirmar-ho van fracassar. Tanmateix, per la descripció de les sepultures, per les característiques del lloc, per la proximitat al gran edifici però més enllà de la riera de Treumal o Carbonet, i per tractar-se d'un sector marginal poc apte per a l'agricultura, aquesta notícia se'ns fa versemblant (fig. 1). Podria haver existit, en aquell lloc, des de mitjan segle II, com a mínim, una peti-

ta necròpoli d'inhumació amb sepultures de *tegulae*. No sabem mai si aquest cementiri tenia un origen més antic, quina extensió va ocupar i si va perdurar uns quants segles. La proximitat i el model del Collet, semblarien contestar negativament les dues primeres preguntes i positivament l'última. Tanmateix prenguem-ho només com una possibilitat.

L'any 1984 es va localitzar al costat nord-oest del jaciment, a tocar l'antiga carretera, de Sant Feliu de Guíxois a Palamós, un enterrament infantil en àmfora (fig. 1). Es trobava orientat de ponent a llevant. El recipient utilitzat no era sencer i els dos extrems del recipient havien estat closos per una *tegula* i un rajol, respectivament, i dues pedres posades expressament per acabar de definir la sepultura. Els indicis de l'excavació feien possible plantejar que aquella zona no era ocupada quan es va disposar la tomba tot i que, més tard, l'espai va ser novament urbanitzat i utilitzat. El recipient amfòric s'hauria d'assimilar a alguna àmfora cilíndrica i estreta

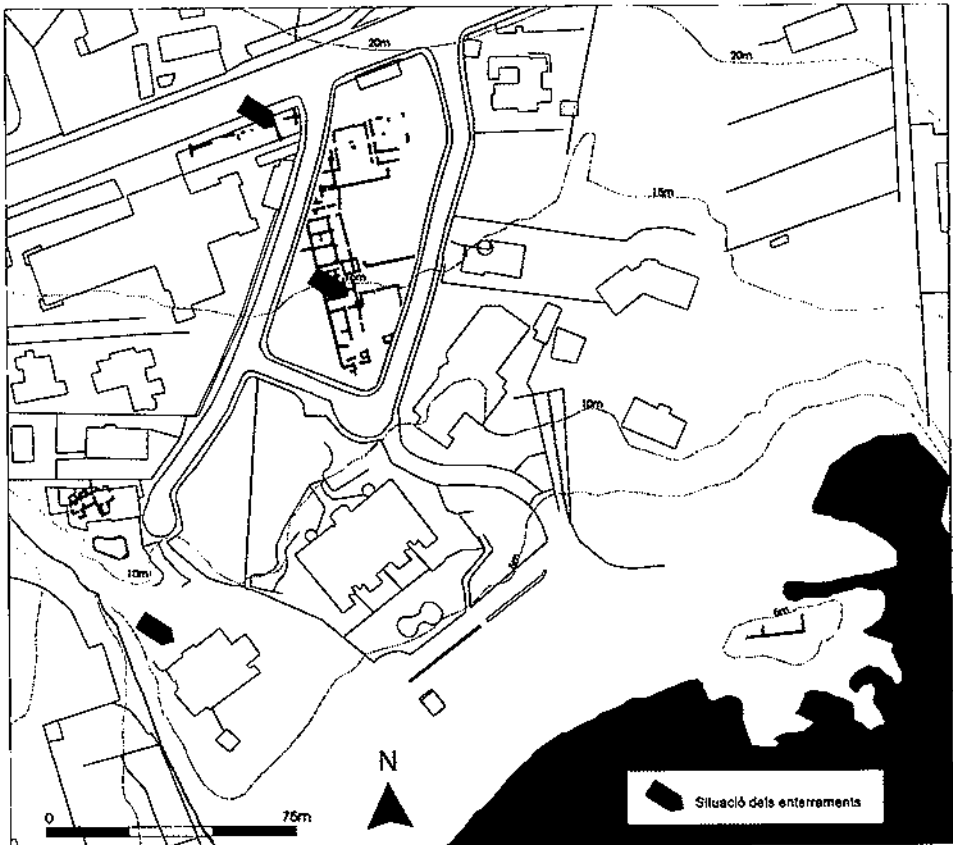

Figura 1. Pla de Palol. Situació dels enterraments, segurs i hipotètics, en relació a les estructures de la vil·la.

-Keay XXV o XXVII-, pròpia del segle IV (fig. 2).

Més cap a migdia se'n va trobar una altra, també infantil, d'un notable interès. Es va descobrir a l'angle nord-oest de l'àmbit 32 i consistia en una estructura rectangular d'0'70 m de llargària per 0'30 m d'amplada obrada a base de fragments grans de *tegula* i d'àmfora, clavats verticalment, conformant una mena de caixa adossada a un mur tardà. No es va recuperar, si és que va existir, cap mena de cobertura. Al

damunt hi havia directament l'estrat superficial. A dins d'aquesta caixa i a més fondària es van trobar les despulles de l'infant dins d'una fossa oberta en un estrat amb restes abundoses de terra cremada. Només es va poder recuperar el crani d'un nadó posat verticalment i ben orientat, en molt mal estat de conservació (fig. 1 i 3).

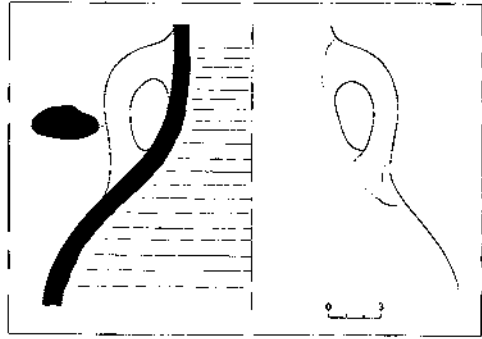

Figura 2. Pla de Palol. Àmfora d'un enterrament infantil.

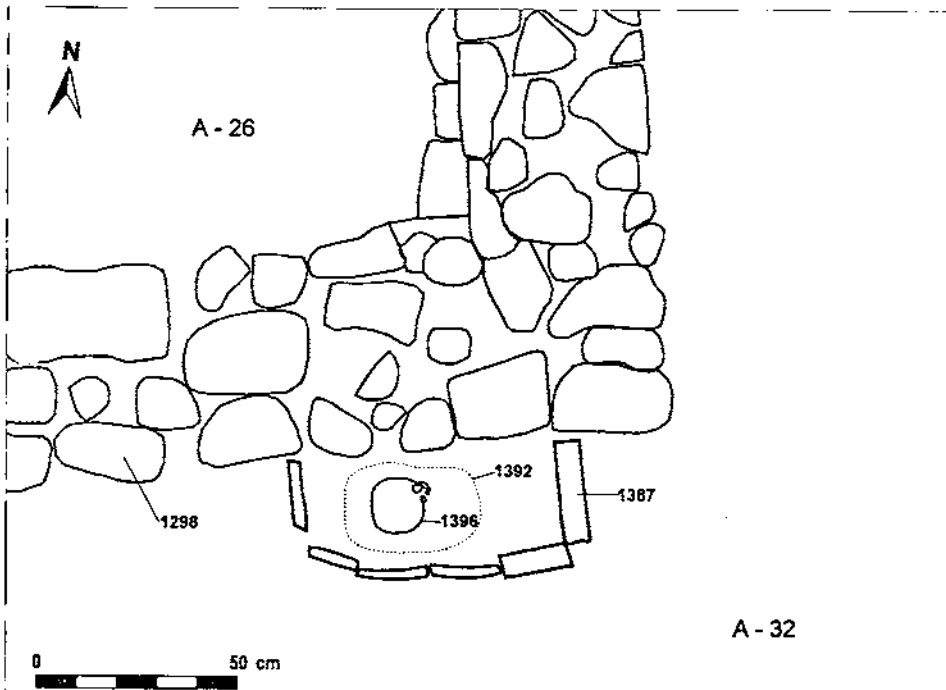

Figura 3. Pla de Palol (Castell-Platja d'Aro). Enterrament infantil.

Aquesta modesta sepultura interessa per la voluntat de crear una senzilla *memoria* que, tanmateix, definia i recordava amb precisió on era sebolit l'infant. No pensem pas que aquella mena de caixa hagués estat mai tapada. Això facilitava les libacions i ofrenes lligades al *refrigerium*. És de cronologia molt avançada, de mitjan/segona meitat del segle V o una mica més enllà, quan el costum de disposar els difunts mirant cap a l'est era ja, en aquestes terres, norma indefugible i, sobretot, perquè les evidències estratigràfiques així ho confirmen. No hi ha cap indici, tanmateix, per considerar-la cristiana ni pagana (Nolla, ed., 2000; 223-226, amb la bibliografia anterior).